

wentelt zich om haar as, en die omwenteling geeft ons in 't etmaal den dag en den nacht. God laat de maan om de aarde loopen, en die korter omloop schept ons de maanden. De verschillende standen tegenover de zon geven ons de vier jaargetijden, de vier standen van de maan tot onze aarde de nader door het heilig getal ingestelde weekindeling. En al deze insineringen, en indeelingen, en splitsingen der tijden vormt niet gij, maar vormde de Heere uw God door de beweging die Hij in het leven om u heen heeft ingezet. Even tijn nog gaat die beweging, met haar insineringen, in u zelf voort. Uw pols slaat toont u de beweging van het bloed door uw hart, uw uitademing het in- en uitlaten van de lucht in uw longen. Zestig tot tachtig slagen van uw pols in de minuut, en zestig seconden. En al naar u stand in uw jaren is, gaat 't bij u van kind naar knaap, van knaap naar jongeling, van jongeling naar man, van man naar grijsaard. Tot in heel uw persoon één al doorgaande levensbeweging, die zich keer op keer in een geheel andere verschijning van uw persoon afbeeldt.

Tijd en eeuwigheid staan juist hierin en hierdoor tegen elkander over. In den *Schepper* eeuwige ruste en vandaar eeuwige Sabbat in het rijk der heerlijkheid; maar in het *scheptel* rusteloze heuging en daarom leeft het in den tijd. Dat is niet door de zonde, maar is alzo naar Scheppingsordinantie. De zonde maakt de beweging tot *ernst*, doordien ze de van God gestelde beweging in uw leven verstoert, maar beweging in den tijd is en blijft hier uw levenswet.

In die beweging deelt ook het dierlijk creatuur, maar dit creatuur deelt in de beweging zonder het te willen. Het heeft er geen besef van, er geen inzicht in. Het leeft er in, maar leeft het niet mee.

Gij als mensche daarentegen leeft er niet slechts door en in, maar neemt 't op in uw bewustzijn, doorleeft 't met klaarder of minder klaar besef. Ge geeft er u rekenschap van. En gij kunt althans verstaan het woord Gods, dat ook in dien tijd, met zijn beweging en zijn insinering en indeeling van beweging, over u komt.

Zoo ook nu. Nu er weer een jaar-insinering plaats greep, nu voelt ge dit, nu zegt u dit iets, nu hebt ge daar weet van en rekent er mede.

En ook dat nieuwe jaar heeft een altoos plechtig: in den *beginne*, plechtig omdat uw God voor hem, en ook voor u, dat *begin* uitroep.

Eén Januari is een etmaal als andere dagen, en toch is het een dag die u anders aandoot, omdat het nieuw u geschenken zal daarmee zijn dagenreeks inzet.

Als de wever zijn *scheren* spant en de eerste *inslag* door de gespannen draden doet glijden, doet hij op zichzelf niet anders dan wat hij zal voortgaan te doen, tot het geweven stuk af is, en toch spant hij er zich geheel anders bij in. Immers hij weet, dat het goed slagen van heel 't stuk afhangt van de wijze waarop hij die schereng opzet, en de eerste maal de spoel door de draden doet vliegen. Dat eerste opzetten bepaalt heel den verdere gang van het werk. Het is een *begin*, en alle begin heeft juist dit eigenaardige en dit bijzondere, dat het den verdere loop en gang beheerscht.

In den *beginne* was het Woord, en zooals dit Woord in den *beginne* was, zoo is door dit Woord alle ding geschapen. In den *beginne* schiep God den hemel en de aarde, en zooals God hemel en aarde in den *beginne* inette, zoo zijn en blijven nog steeds alle scheppings-ordinantien, ook voor u als mensche.

En dit nu plant zich voort in alle creatuurlijk leven. Ook in uw leven als mensche. Niet de maan bepaalt hoe 't kind was, maar het kind maakt den man. En zoo is er ook telkens in ons menscheleik leven een *begin*, een *begin* van een nieuwen weg, en al naar gelang ge bij dit *begin* uw koers kiest, uw weg neemt en het pad inslaat, zal uw loop, uw gang en uw voortgang zijn. Een Fransche spreukwoord zegt: *C'est que le premier pas est le plus difficile*; de kunst zit in den eersten stap. Staat ge voor een tweespalt, zooals alle *begin* dien weer brengt, dan hangt 't er maar van af, op welke van de twee wegen ge uw eersten stap zet. Daarbij moet nagedacht. Daarbij moet geraden. Daarbij moet overlegd. Maar hebt ge eenmaal gekozen, en voor u zelve bepaald: „Dien weg - sla ik in“, dan gaat 't verdere vanzelf. Stap voor stap. Soms gedachtenloos. De weg wijst zich dan vanzelf.

Aan het *begin*, aan het goede *begin* hangt het; maar is dit *begin* eenmaal goed gemaakt, dan zijn de twee punten er die uw rechte levenslijn bepalen, en beweegt ge u langs die nieuwe lijn met zekerheid en vasten gang. Een fout in het *begin* kan 't alles bederven. Een *begin* goed ingezet, kan u op heel 't pad dat volgt, met zegen verzellen.

Door ons telkens voor een *nieuw begin* te plaatsen, roept daarom uw God u even dikwijls tot levenskeuze op en tot al den levensernst, die in zijn een keuze zich uitspreekt.

We zijn voor ons leven persoonlijk verantwoordelijk. Ons leven kunnen we versipen, kunnen we versnipperen, kunnen we bederven, en daarom plaatst God de Heere u telkens voor een *nieuw begin*, om u die verantwoordelijkheid indachtig te maken, en u uwe hooge zedelijke levensroeping te doen gedenken.

Zulk een *begin* nu kan u particulier aangaan, maar 't kan u ook met alle menschen gemeen zijn.

Particulier is er voor u een *uwo des begins* bij het aanvaarden van een betrekking, bij het op u nemen van een levensstaak, bij het aangaan van een huwelijk, bij het ontvangen van een kindeke, waarover ge vader of moeder zult zijn, bij den terugkeer van uw geboortedag, bij een jubilee dat ge vieren mocht, bij een eisen die u toekomt, bij een weduwaats dien ge intreedt, bij het verhuizen naar een andere woonplaats, bij het roepen worden tot een hogere betrekking. Dit alles zijn insineringen in uw particuliere leven, insineringen die alle een *begin*: in den *beginne* op uw levensweg plaatsen, en waarbij van den eersten inzet schier heel uw toekomst afhangt.

Maar nu afgezien van dit particuliere, is er ook zulk een: in den *beginne*, dat ge met allen gemeen hebt, en dit is de stem die ook van het nieuwe jaar uitgaat. God maakt ook die insinering, God zelf is het, die door dit: in den *beginne* in uw levensweg insijndt. En daarom kan ook in dit: in den *beginne* maar al te veel van uw loop en gang, heel dit jaar door, afhangen.

Velen u merken daarvan niets op. Hun is de Nieuwjaarsdag een vreugdedag, een dag van gelukwensen, en van blijf in den toekomst. En verder denken ze niet.

Maar zoo doet de man van ernst, doet wie voor God leeft, en bedenkt dat zijn God die jaarwisseling over hem brengt, niet. Wie nabij zijn God leeft, voelt, dat er iets ook met hem gebeurt, en dat het zijn God is, die hem oproept, om bij het zetten van den eersten stap op den nieuwen weg tot zich zelf in te keeren, en zich opnieuw rekenschap te geven van den weg waarop hij wandelt. Hij overziet zijn levensgang, denkt in of zijn weg ook aldoelde. Hij geeft zich rekenschap van de verhoudingen, waarin hij tot zijn gezin, tot zijn vrienden, tot zijn kerk, tot zijn beroep, tot zijn vaderland staat. Er kan, er moet nu een nieuw *begin* zijn. En met al den ernst die een Christen mensch betaamt, spant hij zich in, om bij dat nieuw *begin* zijn eersten stap zóó te zetten, dat het zijn toekomst niet bederft, maar verheldert en opklaart.

En dan denkt hij 't in, dat dit nieuwe jaar zijn laatste jaar kan zijn; dat ditmaal in het *begin* het einde kan besloten liggen, en zijn God bidt hij 't licht en de wijsheid af, om 't in den *beginne* zóó te verstaan, dat, kwam straks het einde, dit einde hem niet van zijn God scheiden, maar voor eeuwig bij zijn God brengen moge.

Amsterdam, 30 December 1908.

Aan het einde van het jaar richt de blik zich als onwillekeurig nog eenmaal naar den weg, die is afgelegd.

En dan is er zeker stof te over, ook op gebied van Kerk en School, om onzen God te danken.

Er is wel rouw in het hart om degenen, die uit ons midden zijn weggenomen. Vooral na de Synode van Amsterdam trof ons zoo menige droefte slag. Het *memento mori* klonk telkens ons tegen. En waar het mannen waren in de volle kracht van het leven, mannen met uitnemende gaven voor wetenschap en Kerk, die ons ontvallen werden, wordt het verlies te smartelijker gevoeld.

Ook hebben we ons zelf wel aan te klagen, dat zooveel van Gods werk door onze zonde werd bedorven; dat onze ijver voor Gods zaak dikwijls zoo klein was; dat door gebrek aan broederlijke liefde en samenwerking onze kracht zoo vaak versnipperd werd; dat we zoo weinig hebben gedaan, waar het arbeidsveld wit was om te oogsten.

Maar die rouw om hen, die ons zijn voorgaan, en die zelfaanklacht over ons gebrek, mag het oog niet sluiten voor het vele goede, dat God de Heere uit genade ons schonk.

Ons kerkelijk leven won toch aan kracht; geschilden die vroeger ons verdeelden, raakten op den achtergrond of werden vergeten; onze Synode bood een liefelijk beeld van broederlijke eensgezindheid; de kerkelijke scheidsmuren werden op meer dan een plaats weggenomen; vooral de saamsmelting der beide zusterkerken te Rotterdam was ons een oorzaak van rijke vreugde; en hoe klein ons getal ook is, vergeleken bij de massale volkskerk, toch ging van onze Kerken daarom niet minder invloed ten goede op ons volksleven uit.

Zeker, er zijn van die pessimistische aangelegde naturen, die altijd donderwolven aan den hemel zien. Voor wie het verleden altoos schoon en het heden altoos somber is. Maar wie ook maar een oogenblik zich indenk, hoe de toestand in ons land nog geen halve eeuw geleden was, staat verast, dat in zoo korte spanne tijds zulk een machtige omkeer is tot stand gekomen. Heel het land met een net van Christelijke scholen overdekt. Naast de Theologische School te Kampen een Vrije Universiteit op Gereformeerden grondslag. Het aantal onzer Christelijke gymnasia reeds tot zes gestegen. Een Gereformeerde Jongelingsbond, die duizenden leden telt. Een ziekenverpleging, vooral op het gebied van krankzinnigen, die ieder eerbied afdwingt.

Een kerkelijke zending die zich steeds uitbreidt en in het hospitaal te Djogja eere voor den Christelijken naam wint. Een politieke actie die in het parlement reeds meermalen de Christelijke partijen de meerderheid bezorgde. Een wetenschappelijke literatuur, die menig standaardwerk aanwijst, waarin de Gereformeerde beginselen kloek worden gehandhaafd. Een Christelijke pers, die met hoeveel moeite ze ook te kampen heeft, toch den volksgeest in goede richting leidt. Stel daartegenover den tijd van Groen, veldheer zonder leger in het parlement, met een blad, dat telkens uit gebrek aan belangstelling stierf, met een vriendenkring die hem zoo zelden verstond, en vraag u zelf af, of er geen oorzaak is om God te danken, die zulk een herleving van den Christelijken volksgeest ons schonk.

Zelfs in het logge lichaam der Hervormde Kerk wordt de nawerking van deze herleving van het Calvinisme bespeurd. Deugden van het modernisme zijn geteld. Van de verwaterde ethische orthodoxie, die met het Goddelijk gezag der Schrift brak, weendt het volk zich al meer af. Overal staan predikers op, die, al mogen ze dan een ander ideaal van kerkformatie hebben, toch de oude Gereformeerde waarheid weer onder het volk brengen. En hoe weinig we ook wachten van reorganisatieplannen, of van hulpe zoeken bij de Overheid, om van het ongereformeerde synodale instituut bevrijd te worden, van de Gereformeerde prediking, die veld wint, wachten we voor de toekomst alle goede.

Niet dat we daarom blind zijn voor de gevaren, die ons volksleven bedreigen. Vooral in onze groote steden wordt de afval van de Christelijke Kerk, het breken met alle religie, het meeslept worden door den geest der revolutie steeds banger. Onze letterkunde daalt steeds dieper in zedelijk peil. Onze landhoogescholen zijn nog altoos bolwerken van het ongelooft. Onze staatschool levert al wranger vrucht. En zelfs op Christelijk terrein vernietigvuldigt het secte-geest der revolutie steeds banger. Onze letterkunde daalt steeds dieper in zedelijk peil. Onze landhoogescholen zijn nog altoos bolwerken van het ongelooft. Onze staatschool levert al wranger vrucht. En zelfs op Christelijk terrein vernietigvuldigt het secte-geest der revolutie steeds banger. Onze letterkunde daalt steeds dieper in zedelijk peil. Onze landhoogescholen zijn nog altoos bolwerken van het ongelooft. Onze staatschool levert al wranger vrucht. En zelfs op Christelijk terrein vernietigvuldigt het secte-geest der revolutie steeds banger.

Niet dat we daarom blind zijn voor de gevaren, die ons volksleven bedreigen. Vooral in onze groote steden wordt de afval van de Christelijke Kerk, het breken met alle religie, het meeslept worden door den geest der revolutie steeds banger. Onze letterkunde daalt steeds dieper in zedelijk peil. Onze landhoogescholen zijn nog altoos bolwerken van het ongelooft. Onze staatschool levert al wranger vrucht. En zelfs op Christelijk terrein vernietigvuldigt het secte-geest der revolutie steeds banger. Onze letterkunde daalt steeds dieper in zedelijk peil. Onze landhoogescholen zijn nog altoos bolwerken van het ongelooft. Onze staatschool levert al wranger vrucht. En zelfs op Christelijk terrein vernietigvuldigt het secte-geest der revolutie steeds banger.

gevaar, dat in de revolutie schuilt, en dwingt degenen, die nog met ons in het Evangelie het behoud voor ons volksleven zien, steeds beslister en openlijker zich aan onze zijde te scharen.

Zoo toont God de Heere, dat Hij met ons land en volk nog in bijzondere mate bemoeienissen heeft. De kandelelaar van Zijn Woord nam Hij nog niet van ons weg. De inwerking van Zijn geest heeft Hij ons nog niet onttrokken. Het verbond met Nederland heeft Hij nog niet verbroken. En waar in de laatste week van dit jaar zelfs de blijde tijding bevestigd werd, dat onze geliefde Koningin eerlang een kind ons schenken zal, dat den band tusschen Nederland en Oranje's vorstenhuis zal bestendigen, daar gaan we het nieuwe jaar vol hoop voor de toekomst tegen.

Alleen, zij om die trouwe onzes Gods het gevoel van onzen heiligen plicht niet minder. Nog liet Hij ons uit genade de mannen, die de banier hebben opgeheven, en in den strijd ons zijn voorgaan. Maar het getal hunner jaren klimt. Straks komt, zij het spade, de tijd, dat hun taak zal zijn afgelopen, en een nieuwe generatie hun arbeid zal moeten overnemen. Nu leert de historie van alle eeuwen, dat na zulk een verhoorde krachtsinspanning licht een tijd van insinering volgt. Zoo ging het na den heerlijken bloei der eerste Christelijke Kerk. Zoo was het, nadat in de 16de eeuw de Kerkreformatie tot stand kwam. Worde daarom met te meer ernst de wacht bij het beginsel betrokken, stijge het gebed te ernstiger op, dat de Geest des Heeren onze kerken en scholen blijve bezielen en leiden. Doe geen valsche gerustheid ons insluimeren bij wat reeds bereikt is, maar worde de worsteling voor de eere onzes Gods en voor de komst van Zijn Koninkrijk, met te heiliger geestdrift voortgezet. En zegne God de Heere ook in dit nieuwe jaar onze Vorstin; vervulle Hij de bede, die voor haar uit het hart van ons volk opstijgt; sterke Hij de mannen, die geroepen zijn om ons volk voor te gaan, en beware Hij onze Kerken bij het licht van Zijn Woord.

De blijde tijding, die Minister Heemskerk namens de Koningin aan ons parlement oracht, heeft het hart van ons volk met stillen dank aan God den Heere verheugd. Dat deze officiële bekendmaking ditmaal in den vorm afweek van wat anders bij gelijke gelegenheden door het Hoofd van den Staat werd meegedeeld aan zijn volk, is om kieschheidsredenen te begrijpen. Daaraan is het niet te wijten, dat het officiële verzoek om onze Koningin in den gebede te gedenken, achterwege is gebleven. Maar we twijfelen niet, of bij de voorbede voor de Overheid, die elken Zondag in onze Kerken geschiedt, zal ook het gebed tot den troon der genade opstijgen, dat de Heere onze God deze blijde verwachting bevestige en ons straks uit onze Koningin een eigenaam schenke voor den troon.

Er staat hier voor ons volk zooveel op het spel.

Met Oranje zijn we machtig geworden. Ons nationaal bestaan is met het Oranje-huis zoo nauw verbonden. Onder de schutse van Oranje zijn we zoo veilig. En de gedachte, wat Nederland zonder Oranje worden zou, deed zoo bange vrees om het hart slaan.

Daarom was de teleurstelling, die reeds meermalen onze Vorstin trof, zoo pijnlijk ook voor ons volk. Soms dreigde de moed ons te ontzinken. Het scheen, alsof uit den afgehouwen tronk van ons Vorstenhuis geen nieuwe loof meer zou ontspruiten en met onze Vorstin de laatste der Oranjes eens naar het graf zou worden gedragen.

En nu heeft God ons weer hope geschenken.

Reeds is de helft van den duur der zwaargedrukte bereikt, en de gezondheid onzer Vorstin laat niets te wenschen over. En als April in het land komt, viert heel Nederland, zoo God die hope bevestigt, bij de geboorte van een Kroonprins jubelend feest.

Maar laat ons volk, dat hidden kan, te vuriger en te ernstiger den Heere smeecken, dat Hij ditmaal onze Koningin en ons land de smart der teleurstelling spare; dat Hij onze geliefde Vorstin in dezen tijd van verwachting sterke en haar eigen zoo kostbaar leven beware in de moeilijke ure, die haar wacht; en bovenal, dat door Zijne genade ons straks een Koningskind geschenken worde, waarin niet alleen de naam maar ook de rijke geestesgaven en de vrome godsvrucht der Oranjes worden voortgezet.

Hetgeen we over onze doopleden schreven, bezorgde ons nog een tweetal ingezonden stukken, die we gaarne onder de aandacht onzer lezers brengen.

Het ene is van een predikant uit het Noorden.

Hoogachtbare Redacteur.

Ik kan niet nalaten U even te schrijven, dat ik Uwe laatste artikelen over den doop in *De Heraut*, hoewel met vrucht, toch gezins met algeheele instemming gelezen heb. 't Ging me dus daarbij geheel anders dan u insinert N. N., wiens schrijven U zoo vriendelijk waard in Uw artikel optemmen.

Mijne ervaring is dus ook een geheel andere, n.l. deze:

1. dat in de onderscheidens classes, waarin ik verkeerde, altijd weer bleek dat in die kerken, waar niet het *behoort*, maar wel de praktijk werd gevolgd, allen kinderen van belijvende ouders te doopen, dit volstrekt geen bijzondere moeilijkheden opleverde.

Door mij zelf meer dan eens de verzoeking werd geboden van leden, onderlingen en dienaars van gemeenten waar men juist tobdte met doop getuigen en den aankle van dien: „Waren wij bij ons ook maar zoo ver“.

2. dat in gemeenten waar het doopen alleen

van kinderen van belijvende leden in gezonden zin en met ernst in toepassing werd (en nog wordt) gebracht, het slechts hoogst zelden voorkwam (en nog komt) dat er ongedoopte kinderen waren (en zijn) en dat de doopsbediening juist zeer geregeld plaats heeft.

3. dat van de toepassing van het daareven door mij genoemde beginsel gevolg was (en is) dat werkelijk ernstige doopleden gemakkelijk in den weg van saanspreking tot belijdenissen kunnen (en komen) en het slechts zeer zelden voorkwam (voorkomt) dat zulk een dooplid naar 't Herv. Genootschap afsakte, en dan bijna altijd omdat de Kerkeraad na herhaalde vermaning over onbekertheid, hem duidelijk maakte dat er tot afwijking zou moeten worden overgegaan.

Wit nu 't Herv. Genootschap denken met open armen ontvangen, dat behoefte de Gereformeerden niet *fabriek* te maken; het toont alleen aan welk een ontbrekende toestand 't daar is!

4. dat het uit dien toestand duidelijk wordt waar het heen gaat, als er van heilighouden van het Verbond geen sprake is; duidelijk wordt dat waar zulk een stand van zaken de heerscheende wordt, de tucht wel teloor gaan moet!

Iets wat ons aan moet sporen 't Verbond naar den Woorde Gods in den zin als door De Litooy werd aangewezen, heilig te houden opdat steeds handhaving der tucht bij ons mogelijk zij en blijve!

Nog eens dus, ik kon u niet danken voor uwe verhandelingen over deze zaak in den zin als N. N. omdat ik geloof, dat wordt zoo nadrukkelijk geleid op het recht van getuigen, dit de Kerken niet ten goede zal blijken te komen.

Maar ook in de tweede plaats, omdat ik meen, dat door de tot hertoe geschreven artikelen van uw hand, de bezwaren van De Litooy, wat ik die goed, niet worden weggenomen.

En ten slotte meen ik, niettegenstaande dit verschil met u, niet maar te torren ook aan de uitspraak van de Synode j., noch te rieken naar independentisme en Kerkelijke anarchie!

Uw dw. dr.

A. Z.

Uit het Noorden.

Op de quaestie zelve nogmaals ingaan achten we overbodig, nu en De Wielinga te Middelburg en De Litooy verklaren kwamen, dat ze met ons doopsweigeren aan kinderen van doopleden afkeurden. Bovendien wordt in dit schrijven niet gegeringteerd. Van de ernstige bezwaren door ons tegen deze doopsweigeren ingebracht, wordt niet een weerdig of genoemd. En wat de geachte schrijver omerkt, dat in verschillende gemeenten, hem bekend, de doopsweigeren zoo uitnemend gewerkt heeft, stoot het getuigenis van onzen correspondent niet omver, dat in andere gemeenten deze maatregel fataal werkte.

Bovendien, niet de gevolgen, maar de *beginnen* moeten hier den doorslag geven. Ten slotte zij nog opgemerkt, dat we eerst de publicatie van de Acta der jongste Synode zullen afwachten. Daaruit zal dan wel blijken, dat de Synode over dit vraagstuk geheel anders geoordeeld heeft dan onze inzender meent. En naar we verzoeken, zullen de broeders, die immers van kerkelijk independentisme verklaren niets te willen weten, dan aan de besluiten der Synode zich houden.

Van meer belang is een tweede schrijven, door een eenvoudig gemeentelid ons toegezonden en dat voor de praktijk zeker uitnemende wenken geeft:

Mijnheer de Redacteur!

In *De Heraut* No. 1611 lees ik met genot 't besluit en plan over het zoo belangrijk punt in de Acte van de jongste Synode, befr. den doop onder jonge kinderen.

Het zoo waardig rapport en het besluit der Synode kunnen en willen we van harte erbijdragen, toch kan 't niet nalaten eenige ervaring met te deelen en mijne opmerkingen a te renderen over dezen grondslag onzer hope der toekomst van de Kerk van Christus. 't Kan zijn uit doen.

Het doen van belijdenissen des Geloofs hangt 't meest af van de ouders. Er zijn Geref. ouders, en hun getal is niet klein, die weinig met hunne lievelingen spreken en bidden over hunne nauwe verbinding tot hun Verbondsgod.

Vele ouders spreken hun zelfs voor: de noodzakelijkheid van hunne omringing van uit de duisternis in het licht, als een jood of heiden, en spreken in 't minst niet over geloofsgehoorsamenheid stellende, dat God alleen alles kan, maar ook moet en mag en wil doen (onder de onderlingen kan men ze gelukkig zelden nog treffen). En juist door de ouders wil God uit geestdriest de leiding der kinderen, zoalang zij op aarde zijn al biddende voor — en met hen; waarom ook wij altijd weer moeten naar „de Vader“ Ps. 71: 17, 18, 19.

„De referaten hierover in 't publiek zijn meestdijns niet eenvoudig en zakelijk genoeg en dan wordt weinig eigen voorbeeld gebruikt. In 't debat hoort men gewoonlijk de *niet vaderlijke* mannen, de vaders zwijgen veelal, om niet hun eigene fout en oordeel uit te spreken. Om in die liefdegeloescheden 't gezag te laten gelden op waardige en passende wijze is zeer moeilijk; maar niet onmogelijk bij onzen Koning; ergo alweer geboden. De onwaardigheid en het onvermogen buiten God, moet al gedurig de groote behoefte opwekken tot gebed, om hulp voor het volbrengen van Gods gebod aan den Vader opgelegd en 's Vaders eed voor het doopwoud, befr. de opleiding van Gods Zaad, „Zijn eigen dom“.

Het opheffen en het opwekken is door God gelegd op Zijne dienstknechten, hierbij ook gevoegd de regereerden. Ieder dezer erkent ook nog al dien ambtelijken last op zijne schouders, maar menigen kan wegens tijdgebrek zijn op 't droef niet naar elsch volvoeren, waarom bij vele leden der gemeente 't idee schuilt van op de begroting een post uit te trekken tot vergoeding aan dien ouderling die er om vraagt; opdat toch geen der belangen der gemeente geschaad worden door zuinigheid.

Ook gebeurt het meermalen, dat jongelieden na het belijden van hun geloof voor den Kerkeraad bezwaar krijgen over deszelfs echeid, en hebben soms vreeselijke tijden te doorworstelen, ook nog wel bij voldoende kennis, voorbereiding en goeden wandel. Heel licht is ook hier weder de reden: gemis aan gezonde huiselijke leiding in den Geest. O! wat merkt men verwaarloozing der jeugd; een onbepaald steunen op school, kerk en catechisatie, hoegenaamd geen opheffing na 't lezen van Gods Woord, veelal geen openbaar gebed; geen

ouderlijk bezoek op jongel. en jonged. verg.; 's avonds losbandige vrijheid; meer aandacht bij 't versieren van 't lichaam dan der ziel voor God; enkel eens genegde huwelijken; Gods wil (in de jeugd Hem te zoeken eer de kwade dagen komen) veronachtzamen; voor zo jaar wordt 't slagen van belijdenissen des geloofs geacht als te vermetel, blinde duif en naïjver: als ergrag of verloofde is 't noodzakelijk voor men gaat trouwen; als echtgenoot voor 't doopen. Zeer vele gedoopte leden zonder belijdenissen des geloofs sterven met eenige hope, soms zelfs vrijmoedig, van welke de Heere God Zijne verbeerteljing in hunne gezonde dagen heeft gemist, wegens lauwheid en sleur, ongelooft en beginselootheid, alsmede schuwheid en schaamte voor menschen: de hoofdredenen zijn de vaders. Met 't getuigenis (onontbeerlijk) komt men 't best en ook alleenlijk in orde, wanneer bij oprechte dure beloften der ouders, de onderlingen getuigen worden, 't geen (na synodaal besluit) bij vertrek van den Kerkeraad der gemeente van sarkomst moet overgaan. Men zou zeggen: hiermee komt te veel werk voor den Kerkeraad; maar eilieve, zulke patienten moeten in alle gevallen toch veel bezocht en bewerkt worden en dan is er heel duidelijke reden voor, en niet onmogelijk, onder Gods zegen, tot voordeel van het geloof der ouders en de verbeerteljing van onsen lieven en goeden God. 'k Heb een ouderling gekend (behoefte drukke timmerman), die 's Zondagsmorgens vroeg biddende, dikwijls nittijde naar doopleden, die hij van verre zag staan, en is in Gods hand tot grooten zegen geweest. God hecht groote kracht en invloed aan 't werk van Zijn gezanten en ambtsdragers; maar wil ook werkelijk werk zien, niet alleen per occasie, maar zooals de Drieënige zelf, zonder ophouden en dan op de rechte wijze. Nog weer: onder vergoeding als 't noodzakelijk is. Gilden besteed in den dienst van Gods eer en 't heil van 's Konings legerschen door groote rente en brengen den Heere God met de sleutels bij de sluiting der vensters in den hemel. Het „geloof“ alleenlijk, maar voegt daarbij deugd“ overwint alles en doet bij het genadeloon der overwinning knielen en nederig juichen en loven in blijdschap, door den Heere gelegd in de ziel van Zijne dienstdiendigen.

En lid der Geref. Kerk.

Ongetwijfeld ligt de schuld, dat zoo menig gedoopt lid niet tot belijdenissen des geloofs komt, bij de verkeerde opvoeding door de ouders, en heeft de Kerkeraad daarom in de eerste plaats de ouders van zulk een dooplid te vermanen, dat ze naar Gods Woord hun kinderen den eisch des Verbonds doen verstaan.

Teeftafel.

Dr. J. WOLTER, Hoogleraar in de faculteit der Letteren en Wijsbegeerte. *Het woord, zijn oorsprong en zijn uitlegging.* Rede gehouden bij de overdracht van het Rectoraat aan de Vrije Universiteit op 20 October 1908. Amsterdam. J. W. A. VAN SCHAIK, 1908.

Naar aan van de Vrije Universiteit gebruikelijk is, heeft ook dit jaar, op den stichtingsdag der Universiteit, de rector zijn ambt aan zijn opvolger eerst overgedragen, na het uitspreken eener rede. Het was toen Prof. J. Wolter, die sprak over: *Het woord, zijn oorsprong en zijn uitlegging.* Op deze rede, die al spoedig, nadat zij was gehouden, in druk verscheen, wensch ik hier de aandacht te vestigen.

Een rede als deze is zeker wel allerleest berekend voor ingewijden; voor hen, die met den spreker zich gemakkelijk in een bepaald kring van denkbeelden bewegen; voor, zoal niet uitsluitend vakgenooten, dan toch voor wat men gewoonlijk aanduidt als het geleerde publiek. Maar toch zal deze rede, door den druk uitgegaden ook tot hen voor wie zij niet allerleest bestemd is, al zal ook haar inhoud en haar uitdrukkingwijze voor den eerst wat vreemd zijn, niet geheel onverstaaenbaar blijven. De klare en duidelijke wijze toch waarop Prof. Wolter in woord en schrift altijd zijn gedachten weet te uiteen, draagt niet weinig bij tot zijn verstaanbaar-blijven zelfs waar hij geen rekening kan houden met de populariteit. Daarbij komt, dat de inhoud dezer rede niet alleen voor philologen van professie en andere geleerden, maar voor ieder, die gewoon is na te denken over wereld en leven, belang heeft.

Wat is het woord; wat is zijn oorsprong; wat zijn de vereischten waaraan moet beantwoordde de uitlegging met name van het *geheven* worden?

Ziedaar drie vragen wel min of meer vreemd voor ieder, die ze zich voor het eerst hoort stellen, of er pas toe gekomen is ze zichzelf te stellen, maar, als het nadenken er maar eenmaal over is ontwaakt, als zoodanig niet meer vreemd. „Door vragen wordt men wijs“, en wie pas voor deze vragen komt weet maar al te goed, dat hij daarin nog niet wijs is; hij begeert het te worden en begrijpt daarom heel goed, dat hij vraagt; dat vraagstellen zelf is hem dan niet meer vreemd.

Wat is het woord; wat is zijn oorsprong; wat zijn de vereischten waaraan moet beantwoordde de uitlegging met name van het *geheven* worden? Op deze drie vragen nu biedt Wolter u in zijn rede een bevredigend antwoord. En dan is het zeker niet te veel gezegd, dat zulk een antwoord te ontvangen niet alleen van belang is voor de beoefenaars van de wetenschap van den menscheleken *logos*, d.i. van woord en gedachte gelijk deze zich openbaren en geopenbaard hebben in de taal, in de geschiedenis en in de wijsbegeerte; maar dat zulk een antwoord te vernemen ook van belang is voor den predikant en den onderwijzer, voor den schrijver of vertaler op het gebied van nuttige of fraaie letteren, voor den bijbel- en dagbladlezer; kortom, voor ieder, die geroepen is na te denken over, en ontstaan van het menscheleik woord en die met de uitlegging van het geschreven woord telkens te doen heeft. Het is dan ook vooral deze laatste categorie van *Heraut* lezers, die ik bij deze bespreking van Wolter's laatste oratie op het oog heb. Ik wil op de lezing en betuigende er van bij hen, zoo het noodig mocht zijn, aandringen, want indien zij, afgeschrikt door het academisch karakter van deze rede, haar ongelieven zouden laten, zouden ze dit niet doen dan tot schade van zich zelf.

In het eerste deel van zijn rede dan wijst Dr. Wolter aan hoe de oorspronkelijke betekenis van *het woord* niet is, zooals dikwijls wordt gemeend, het atzondelijke losse woord, maar de rede zelf, als uitdrukking van de gedachte. Ungaande van wat ik zou willen noemen de organische gedachte, dat „het geheel eerder is dan de deelen“,

De opvatting van invloed op zijn uitleg. En dit brengen o deel van deze oratie. Uitlegging, exegese, woorlijk slechts te f. In dat, *geschreven* lijke in de uiting“ *iel*. De menscheleik wezen wel één, maar weer verbijzonderd. Van het geschreven legging optikmen kan woord, en vande. Het gesproken woord *schakel*. Maar zij, *het gesproken* woord bij de exegese, ook maar al te dikwijls vroeger dagen is zijn opvatting van duidelijk tegenover d van te doen uitkom naar uitspraken van hoogleraar COBET. rede een critiek o geleerde en stelt hij t zijn *psychologische* waarbij gelet wordt i woord in de ziel van de *taalkundige* interpretat gedeelte, men mi kunnen lezen, vóór: lezen gaat (p. 45). *de psychologische*, is *psychologische* interp. Dr. Wolter nader v voorbeelden waarvan „Ooze Vader“. Ik w er alleen op, dat hij s de *psychologische* in niet met: „*geef* ons hee *dagelijks* brood geel dat al is met name oratie, ook door zij. Prof. COBET's metho booten berekend, er lezenswaardige ding dan ook die categorie ik met deze bespreki ook heb, niet versuim magistraal geschrift, d een pleidooi, in verba de realiteit van het id tegenover de *mechanis* ting aangaande het w zijne uitlegging.

een gedachte, hij erz hier o *del* duidelijk de rede als g zonderlijke wo citeren en es zelf overbodig ook alleen op dat de meenin gstaan, als a van naam, om zijn verbonden sinnen tot sa welke vlak im bewijzen, „dat zin of rede is oudste taalege door het ges woord lieten le het voorbijgaan als een verblij gevoel voortke voeld om woer geveld worde door verbinde ren toch siet bi wat in de ged als één wordt u in het schrift,

De opmerkin *woord*, als uide dachtte als eenhe wordt gedrukt, als eenheid in d overgang tot het *sprong van het a* Deze laatste u Wolterj verzuil aan te geven i doet. Hij bedoe sprong; het ont in de *ziel* van Een ieder k woord, door inne welke tegenover evaring staat — Tal van vraag maar al te goed den psychische. Om echter niet in zijn rede te bi weg te banen t slechts dat te *uitlegging*, met d rechtstreeksch ver En dan wijst de thaus bestaa linguisten en psych en zielskundigen. licht der taal, en de taalstudie een p en moet hebben, mocht dit al wein dit anders geword In verband m linguistische studie aangewezend, dat tusschen intuïtief onbewust en bewu denken de gedach en men hier dus woorden heeft, zo dachtte. Dat echter denken — zoo goe — wij daarbij worde *beuuste* denken eer is van het denken middel eischt voor denken wij *dit*.

Alnu tracht Dr de eenheden in o tot het resultaat, d is dan de deelen, stellingen en begrip heden zijn, maar di nog ongescheiden v lijke eenheid is es niet het enkele wo kan zijn. Het enke functie in het verba

Deze opvatting v invloed op zijn uitle. En dit brengen o deel van deze oratie. Uitlegging, exegese, woorlijk slechts te f. In dat, *geschreven* lijke in de uiting“ *iel*. De menscheleik wezen wel één, maar weer verbijzonderd. Van het geschreven legging optikmen kan woord, en vande. Het gesproken woord *schakel*. Maar zij, *het gesproken* woord bij de exegese, ook maar al te dikwijls vroeger dagen is zijn opvatting van duidelijk tegenover d van te doen uitkom naar uitspraken van hoogleraar COBET. rede een crit